

HADİS RİVAYET ETMENİN ÖNEMİ*

Eüzü bi'llâhi mine's-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn, seyyidinâ muhammedin ve âlihî, ve sahibihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'd: Fa'lemû eyyühe'l-ihvân, feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem, ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesetin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fî'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

نَضَرَ اللُّعْبَدَاءُ، سَمِعَ مَقَالَتِي فَوَعَاها، وَ حَفِظَهَا، ث
مَّ أَدَّاهَا إِلَيَّ مِنْ لَمْ يَسْمَعُهَا؛ فَرَبَّ حَامِلٍ فِقْهُ غَيْرِ
فَقِيهِ، وَ رَبَّ حَامِلٍ فِقْهُ إِلَيَّ مِنْ هِ وَأَفْقَهُ مِنْهُ
؛ ثَلَاثٌ لَا يَغْلُغُ لِيَهِنَّ قَلْبَ امْرِئٍ مِ سَلِيمٍ: إِخْلَاصُ
الْعَمَلِ لِلَّهِ، وَ النَّصِيحَةُ لِمَنْ سَلِمَ مِنْهُ، وَ لَوْ زَوَمَ
جَمَاعَتِهِمْ؛ فَإِنَّ دَعْوَتَهُ مَوْطِنٌ وَ رَأْيُهُمْ

(قط. فى الفرداء، وابن جرير، كز. عن أنس)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

RE. 452/4 (*Naddara'llâhu abden, semia makâletî feveâhâ, ve hafizahâ, sümme eddâhâ ilâ men lem yesme'hâ; ferubbe hâмили fıkhin gayri fakihin, ve rubbe hâмили fıkhin ilâ men hüve efkahu minhü; selâsün lâ yugallü aleyhinne kalbü'mriin müslimin: İhlâsü'l-ameli li'llâhi, ve'n-nushü li-eimmeti'l-müslimîn, ve lüzümü cemâatihim; feinne da'vetehüm tehütü min verâehüm*)

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selamı, rahmeti, bereketi dünya ve âhirette üzerinize olsun... Rabbimiz Teâlâ ve Tekaddes Hazretleri iki cihanda aziz ve bahtiyar eylesin...

Peygamber SAS Hazretleri'nin mübarek ehadîs-i şerifesinden Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Hocaefendi Hazretlerinin telif eylemiş olduğu *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabından bir miktar okumaya devam edeceğiz.

Bu hadîs-i şerifin okunmasına ve izahına başlamadan önce, sevgimizin, saygımızın, bağlılığımızın bir ifadesi olmak üzere evvelen ve hâsseten Peygamber Efendimiz'in ruh-i pâkine hediye olmak üzere; sonra onun cümle âlinin ve ashâbının ve etbânının, ahabbânının; sâir enbiyâ ve mürselîn ve cümle evliyâullahın ve bilhassa Ümmet-i Muhammed'in müşşidleri olan sâdât ve meşâyih- i turuk-u aliyyemizin; Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyy-i Murtezâ RA'dan müteselsilen şeyhimiz, üstadımız Muhammed Zahid Kotku ibn-i İbrahim el-Burusevî Hazretleri'ne kadar güzeran eylemiş olan silsilemize mensup

cümle zevât-ı muhteremenin ve halifelerinin ve müridlerinin, muhiplerinin ruhlarına hediye olmak üzere;

Bu okuduğumuz eseri cem ve te'lif eylemiş olan Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddîn Hocamız'ın ruhuna ve içindeki hadîs-i şeriflerin bize kadar gelmesine emek sarf etmiş olan, râvilerin, alimlerin ruhlarına; bu beldeleri, Allah yolunda canlarını, mallarını, her şeylerini ortaya koyarak cihad edip bize kazandırmış olan şehidlerin, gazilerin, fatih ecdadımızın, mücahidlerin ruhlarına hediye olmak üzere;

Cümle ashâb-ı hayrât u hasenâtın, bilhassa şu caminin bânisi İskender Paşa'nın ve bu camiye bugüne kadar temiz, pak olarak ayakta tutan, hatta genişletip daha istifadeli hâle getirerek ibadet edilmesine yardımcı olanların, kendilerine ve geçmişlerinin ruhlarına hediye olması, derecelerinin artmasına vesile olması için; Uzaktan yakından bu hadîs-i şerifleri dinlemek üzere şu meclise toplanmış bulunan siz kardeşlerimizin de âhirete göçmüş olan bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ve kendilerine dua vasiyet etmiş olanların ruhlarına hediye olmak üzere; bizim de dünya ve âhirette âfiyet ve saadet ve selâmetimize vesile olması için bir *Fâtiha*, üç İhlâs-ı Şerif okuyalım, hadîs-i şeriflerin izahına öyle başlayalım!

.....

a. Peygamber Efendimiz'in Hadisçilere Duası

Peygamber SAS Efendimiz Tirmizî'nin, Dârakutnî'nin, İbn-i Mâce'nin İbn-i Mes'ûd

RA'dan Beyhakî'nin rivayet etmiş olduğu, Taberânî'de, Ebû Davud'da, Tahavî'de de bulunan ve Zeyd b. Sâbit'ten rivayet edilen, daha başka rivayet tarikleri de bulunan bir hadîs-i şerifinde buyurdu ki:¹

---

¹ Tirmizi, *Sünen*, c.IX, s.260, no:2582; Begavi, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.106; Hamidi, *Müsned*, c.I, s.47, no:88; Şafii, *Müsned*, c.I, s.240, no:1190; Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.233, no:5179; Taberani, *Müsnedü'ş-Şamiyyin*, c.III, s.259, no:2210; Kudai, *Müsnedü'ş-Şihab*, c.II, s.307, no:1422; Ebu Nuaym, *Ahbar-ı Isfahan*, c.VI, s.374, no:40393; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

İbn-i Mace, *Sünen*, c.IX, s.174, no:3047; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.82, no:16800; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.162, no:294; Taberani, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.II, s.126, no:1541; Darimi, *Sünen*, c.I, s.86, no:228; Ebu Ya'la, *Müsned*, c.XIII, s.335, no:7413; Temmamü'r-Razi, *Fevaid*, c.II, s.176, no:1462; İbn-i Asakir, *Tarih-i Dimaşk*, c.LI, s.123; Cübeyr ibn-i Mut'im, babasından.

Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.164, no:297; Taberani, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.II, s.41, no:1224; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.I, s.354, no:586; İbn-i Adiy, *Kamil fi'd-Duafa*, c.VI, s.254; Nu'man ibn-i Beşir RA'dan.

İbn-i Mace, *Sünen*, c.I, s.267, no:226; Taberani, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.V, s.154, no:4925; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.273, no:1736; İbn-i Hibban, *Sahih*, c.II, s.455, no:680; Beyhaki, *Adab*, c.III, s.170, no:863; Temmamü'r-Razi, *Fevaid*, c.II, s.175, no:1461; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.I, s.432, no:17815; Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c. Zeyd ibn-i Sabit RA'dan.

Taberani, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.XX, s.82, no:155; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.I, s.354, no:585; İbn-i Asakir, *Tarih-i Dimaşk*, c.XKVI, s.438, no:10100; Ebu Nuaym, *Hilyetü'l-Evliya*, c.IX, s.308; Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.37, no:6781; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.I, s.354, no:583; Darimi, *Sünen*, c.I, s.87, no:230; Ebü'd-Derda RA'dan.

Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.I, s.356, no:591; Temmamü'r-Razi, *Fevaid*, c.I, s.16, no:9; İbn-i Adiy, *Kamil fi'd-Duafa*, c.IV, s.272; İbn-i Asakir, *Tarih-i Dimaşk*, c.XXVII, s.60; Enes ibn-i Malik RA'dan.

Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.I, s.355, no:589; Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.272, no:5292; Cabir ibn-i Abdullah RA'dan.

نَضَرَ اللّ عَبْدًا، سَمِعَ مَقَالَتِي فَوَعَاهَا، وَ حَفِظَهَا، ث
 مَّ أَدَّأَهَا إِلَى مَنْ لَمْ يَسْمَعْهَا؛ فَرَبَّ حَامِلٍ فِقْهِ غَيْرِ
 فِقِيهِ، وَ رَبَّ حَامِلٍ فِقْهِ إِلَى مَنْ هُوَ وَأَفْقَهُ مِنْهُ
 ؛ ثَلَاثٌ لَا يَغْلُغَنَّ لِيَهِنَّ قَلْبَ امْرِئٍ مُّسْلِمٍ: إِخْلَاصُ
 الْعَمَلِ لِلَّهِ، وَ النُّصْحُ لِئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ، وَ لَوْلَا
 حُجْمُ مَا عَتَيْتَهُمْ؛ فَإِنَّ دَعْوَتَهُ مُتَحَوِّطٌ مِنْ وَرَائِهِمْ

(قط. فى الفرداء، وابن جرير، كز. عن أنس)

RE. 452/4 (*Naddara'llàhu abden, semia makàletî feveàhâ, ve hafizahâ, sümme eddâhâ ilâ men lem yesme'hâ; ferubbe hâмили fıkhin gayri fakihin, ve rubbe hâмили fıkhin ilâ men hüve efkahu minhü; selâsün lâ yugallü aleyhinne kalbü'mriin müslimin: İhlâsü'l-ameli li'llâhi, ve'n-nushü li-eimmeti'l-müslimîn, ve lüzûmü cemâatihim; feinne da'vetehüm tehütü min verâehüm*)

(*Naddara'llàhu abden*) “Allah-u Teâlâ Hazretleri bir kulu güzelleştirsin, yüzünün nurunu, taravetini, behasını, hoşluğunu ziyadeleştirsin, yüzünü ak etsin; (*semia makàletî feveàhâ*) öyle bir kulun ki benim sözümü, konuşmamı işitti ve idrak etti, kavradı. Benim sözümü işitip de kavrayan kula Allah yüz aklığı versin, maddî mânevî güzellikler ihsan etsin...”

İbn-i Asakir, *Tarih-i Dimâşk*, c.XLV, s.87; Ebu Said el-Hudri RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.X, s.220, no:29164; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXII, s.241, no:24768.

(*Ve hafizahâ*) “O sözleri hafızasına nakşetti, unutmadı. Ben bunu Rasûlullah’tan duydum, diye itina gösterdi, hafızasında aynen değiştirmeden, eksiksiz, kusursuz, çarpıtmadan, mânasını bozmadan aynen hıfz etti.”

(*Sümme eddâhâ ilâ men lem yesme’hâ*) “Sonra bu duyduğunu o mecliste olmayan, onu işitmemiş olan öteki kimselere götürüp anlattı. “Rasûlüllah’tan ben şöyle duydum.” diye hiç bozmadan, olduğu gibi anlattı, onları da istifade ettirdi.”

“Böyle bir kuldan Allah razı olsun, yüzünü güzelleştirsın, nurlandırısın, iki cihanda yüzünü ak eylesin!” gibi bir mânâ.

Nadâre; güzellik ve revnâk mânasına.

Bu kimlere müjdedir?

Hadis alimlerine müjdedir. Sizlere, bizlere de müjdedir. Çünkü bizim şu meclisimiz hadis meclisidir. Efendimiz’in hadîs-i şerifleri kaynaklarıyla yazılmış, hepsi muntazam, kelimesi kelimesine dikkat edilmiştir. Eğer bir başka rivayet varsa, hocalarımız kenarına, “Bir de şu rivayet var...” diye onu da yazmışlardır. Gayet titiz, gayet dikkatli, kontrolden geçmiş olarak buralara kaydedilmiştir. Allah hepsinden razı olsun, şefaathlerine nail eylesin...

Biz de size naklediyoruz. Kelimeleri dilimiz döndüğü kadar açıklamaya çalışıyoruz ki, Efendimiz’in söylemek murad buyurduğu şeyler, size tam intikal edebilmiş olsun. Buna gayret ediyoruz.

Rabbimiz güzel intikal ettirmeyi, anlatmayı nasib eylesin... Güzel anlamayı nasib eylesin, güzelce tutmayı nasib eylesin. Çünkü Peygamber Efendimiz sırf sözü nakletmeye bile ne kadar dua etti. Sözü duyup da başkasına nakletmeye bile çok dua etti.

Neden? (*Ferubbe hãmili fıkhin gayri fakihin*)
“Çünkü nice ilim taşıyan insan vardır ki kendisi alim değildir. “

“–Ben şöylesini aynen duydum gerisine karışmam.”

Aynen nakledebilir, böyle insanlar vardır. Kendisi fakih değildir, din alimi değildir ama o fıkıh malzemesini, ilim malzemesini duyup aynen nakledebiliyor.

Anadolumuzda da var, mâşaallah memleketimizde görüyoruz. Kendisi berberdir, terzidir veyahut esnaftan bir kimsedir, ümmîdir, çarıklıdır ama ömründe ne güzel şeyleri hafızasında tutmuştur! Hani üniversitelerdeki hocalara gıpta ettirecek kadar hafızası sağlam, pırıl pırıldır, duyduklarını nakledebilir! Allah'ın bir lütfu, Allah-u Teâlâ Hazretleri veriyor. Eğer okusaydı, o da belki yüksek mevkide olacaktı. Okumamış ama o hocadan duymuş, bu hocadan duymuş, el-hamdü lillah hocalara hizmet etmiş güzelce, başkasına da anlatabiliyor. Böyle şeyler oluyor.

O halde demek ki, biz de gayret edersek, bizim için de aynı şey olabilir. Gayret etmeliyiz zaten, çünkü okunan sözler Rasûlullah SAS Efendimiz'in sözleridir. İnci değil, yakut değil, mercan değil, elmas değil ama hepsinden üstün... Rasûlullah'ın

sözü... Dünya ve ahiretimizin saadetinin medârî olan bilgiler bunlar. Cümle cümle, parça parça, her birisi başlı başına bir cihana değer kıymette...

(*Ve rubbe hâmilî fıkhîn ilâ men hüve efkahû minhü*) “Nice ilim taşıyan insanlar vardır ki, kendisinden daha alim kimseye taşır.

Kendisinde var ama kendisinden daha alim kimseye götürür. Ondan dinleyen daha alim olabilir.”

“—Rasûlullah Efendimiz böyle mi buyurdu? Tamam, Allah senden razı olsun.” der, hemen yerli yerince daha iyi anlar.

İmam A’meş Rh.A. hadis alimlerinden, meşhur bir zât. İmâm-ı Âzam Efendimiz’e fikhî bir mesele sormuş:

“—Şu meselede kanaatin nedir, ne dersin, doğru mudur yanlış mıdır? Farz mıdır, sünnet midir, vacib midir?”

O da buna hüküm şudur, diye hükmü söylemiş. Okuduğum kitapta hükmün ne olduğunu söylemiyor, yalnız hadiseyi naklediyor.

İmam A’meş, İmâm-ı Âzam Hazretleri’ne meseleyi soruyor, cevabı aldıktan sonra, “Delilin ne?” diyor.

Siz de sorun, her zaman her şeyimiz bir âyet-i kerîmeye dayanmalı, bir hadise dayanmalı. Mu-teber alimimizin kitabında yeri gösterilebilmeli...

Geçenlerde de bana bir mesele sordular. Ben de araştırdım, dedim ki; Filanca kitabın 48. sayfasına şu sayfasına bu sayfasına bakın, daha

öbür sayfaları da okursanız iyi olur, bilgi var.” diye yerini gösterdim. Öyle olması lazım.

“—Delilin ne?” demiş.

İmâm-ı Âzam Hazretleri gülmüş:

“—Hani, bana filanca zamanda naklettiğin hadîs-i şerif var ya, işte delilim o! Çünkü şuradan şöyle, buradan böyle...”

Naklettiği hadisi, kendisine delil olarak gösteriyor.

“—Doğru, tamam o zaman. “

İmâm-ı Âzam Hazretleri'nin zekâsına ve hüküm çıkarma kabiliyetine, ictihat kabiliyetine hayran kalmış. Diyor ki:

“—Ey fakihler zümresi!”

Hem İmâm-ı Âzam Efendimiz hem de diğer fakihler... Talebeleri var İmam Ebû Yusuf var, İmam Muhammed var vs. Allah hepsinin mekânını cennet eylesin, şefaatlerine nail eylesin...

“—Siz doktorlara benziyorsunuz, biz hadisçiler de eczacılara benziyoruz. İnsanlar ilacı bizden alır ama tedaviyi doktor yapar!”

“—Şu ilaçtan sabah akşam şu kadar iç!” der. Hatta ciddi bir eczacıya gidersen;

“—Başım ağrıyor, bana bir hap ver veyahut midemde şöyle bir rahatsızlık hissediyorum.” dersin;

“—Önce doktora git!” der.

Doğrudan doğruya ilacı reçetesiz vermek istemez. Neden? Asıl tedaviyi doktor yapıyor diye.

İşte fakihlik bu! İnsan bazen bir şeyi nakleder, dinleyen daha alim olur, yerli yerine yerleştirir.

b. Müslümanın Yapacağı Üç Şey

Hadîs-i şerif devam ediyor:

ثَلَاثٌ لَا يَغْلُ عَلَيْهِنَّ قَلْبُ امْرِئٍ مِّنْ سَلِيمٍ: إِخْلَاصُ
الْعَمَلِ لِلَّهِ، وَالنُّصْحَ لِقَوْمِهِ السَّلِيمِينَ، وَتَرْكُ مَا
رَأَوْا مِنْ دَعْوَتِهِمْ؛ فَإِنَّ دَعْوَتَهُمْ تَحْوَطُ مِنْ وَرَائِهِمْ

(*Selâsün lâ yugallü aleyhinne kalbü'mriin müslimin: İhlâsü'l- ameli li'llâhi, ve'n-nushü li-eimmeti'l-müslimîn, ve lüzûmü cemâatihim; feinne da'vetehüm tehütü min verâehüm*)

(*Selâsün lâ yugallü aleyhinne kalbü'mriin müslimin*) “Üç şey vardır ki müslüman kulun, müslüman kimsenin gönlü orada hıyanet etmez. Onu haktan ayıracak, bâtıla saptıracak, bir kıskançlık, bir hıyanet duygusu orada câri olmaz. Müslümanın kalbi orada sıhhatli çalışır.”

Efendimiz burada üç ehemmiyetli şeye işaret ediyor. Nedir bunlar:

1. (*İhlâsü'l-ameli li'llâhi*) “Ameli sırf Allah-u Teâlâ Hazretleri için hâlisâne yapmak!”

Namaz kılıyorsa, hayır yapıyorsa, zekât veriyorsa, her şeyin sırf Allah rızası için olması; riya, gösteriş, kendini beğenmek, ücub, kibir ve sâir amelleri bozucu hatalardan, menfî sıfatlardan halis olarak yapmak, onlardan berî olarak ameli yapmak. Müslümanın gönlü bunu mutlaka böyle yapar.

Birincisi ihlâs. İkincisi:

2. (*Ve'n-nushü li-eimmeti'l-müslimîn*). “Müslümanların imamlarına karşı açık kalpli, samimi ve bağlı olmak

3. (*Ve lüzûmü cemâatihim*) “Müslümanların cemaatine merbut olmak, bağlı olmak, ondan kopmamak.”

(*Feinne da'vetehüm tehütü min verâehüm*)
“Çünkü onların duası, onları etrafından çevirir. Müslümanların başkanlarının duası hayır dua ise fayda eder, şer beddua ise canına okur; kalp kıran, âsi gelen, yanlış gidenin mahvına sebep olur. İmâmü'l- müslimînin duası müstecabdır.”

Hadîs-i şerifi parça parça söyledikten sonra başından beri toplayarak söylemeye çalışacak olursak;

“—Allahu Teâlâ Hazretleri benim sözümü işitip idrak eden, hafızasına alan, sonra da onu işitmeyen kimselere nakleden kulun yüzünü ak eylesin, güzelliğini arttırsın, behçetini bahasını ziyadeleştirsin!” diye Efendimiz dua etti. Ve bunu nakletmeye teşvik etti.

İşte hadis alimlerinin en çok heves ettikleri, bu duaya nail olmak için çalıştılar. Oradan oraya oradan oraya seferler ettiler, hadisleri topladılar, naklettiler. Hadis âlimlerinden birisi vefat ediyor da, geride kalanlardan bir arkadaşı rüyada görüyor:

“—Rabbin sana nasıl muamele etti?”

“—O hadisleri toplamak için diyar diyar zahmet çekip dolaşmam, seyahatlerim var ya, onların bereketiyle Rabbim beni bağışladı, afv u mağfiret etti.” diyor.

Çok meşakkat çektiler. Bir hadîs-i şerifi duymak için bir başka diyara gittikleri oldu. Hicaz’dan kalkıp Mısır’a gittiler, Mısır’dan kalkıp Horasan’a gittiler, Horasan’dan kalkıp Yemen’e indiler...

Üç şeye müslümanların dikkat etmesi lazım:

Birisi, ameli ihlâslı yapmak. İhlâs, halislik kökünden geliyor, halis olması. Mesela, tereyağının halisi, bilmem altının katıksız halisi gibi amelde de katık olmayacak.

Katık nedir? Amelin maksadına, Allah’ın rızasından gayrı bir başka şeyi karıştırmak. Mesela;

“—Ben bu namazı kılıyorum ama hem Allah’tan sevap alayım, hem de filanca efendi beni beğensin, belki kızını verir, belki işine alır. Belki orada namaz kılırsam, o cemaat benden alışveriş yapar. Bir başka şey karıştırıyor.”

Halbuki niyet bir tek sebebe bağlı olacak: Allah-u Teâlâ Hazretlerinin rızasını kazanmak!

Büyüklerimiz onun için buyurdular ki:

إِلٰهِيْ اَنْتَ مَقْصُودِيْ، وَرِضَاكَ مَطْلُوبِيْ!

(İlâhî ente maksûdî ve rıdâke matlûbî) “Yâ Rabbi! Benim maksudum sensin, ben senin rızanı istiyorum, başka bir şeyeşinde değilim!”

Bu cümleyi böyle ezberlettiler bize ki, bunu söyleyelim! Neden? Söyleye söyleye, taklit ede ede tahkikine varırız belki! Bazı büyüklerimiz geldiler, şeyhlerine sordular. Dediler ki:

“—Biz bu sözü söylemeye utanıyoruz. Biz tam yapamıyoruz, yapamazken bu sözü nasıl söyleyelim? ‘Yâ Rabbi! Maksudum sensin ve ben senin rızanı talep ediyorum.’ O seviyede değilim eksikliyim, kusurluyum?”

Hocası cevap verdi:

“—Söyle, yavaş yavaş düzelir.” dedi. Biz onu temenni ediyoruz.

“—Yâ Rabbi! Maksudum sen olasın, niyetim sırf senin rızanı kazanmak olsun. Başka niyetleri içimden al götür, bana senin rızanı kazanmak hususunda yardımcı ol!” demiş gibi oluyoruz. O bakımdan o sözü söylemek câiz oluyor, yoksa büyük bir söz!

Ameli Allah için yapmak, başka bir maksatla yapmamak! Başka bir maksat; gösteriş olabilir, dünya menfaati kazanmak olabilir, kendisini beğendirmek olabilir... Böyle değil, Allah rızası için yapıyoruz. Bizim büyüklerimiz onun için sadakayı gizli verirlerdi. Hiç kimse duymazdı.

Abdullah ibn-i Ömer çarşıda, pazarda dolaşmış bayağı pazarlık edermiş. Hatta birisi diyor ki;

“—Baktım koca Hz. Ömer’in oğlu Abdullah, sahabenin büyüklerinden, hem de alim, dükkâncıyla uzun boylu pazarlık etti. Malın sahibiyle pazarlık etti, öyle aldı. Ben de ayıpladım, ‘Ya bu kadar da pazarlık etmese, alıverse’ dedim. Küçük bir para için bayağı pazarlık etti.

Sonra ara sokağa girdi, ara sokakta ben de peşine takıldım gidiyorum. Bir fakir adamın yanına bir yanaştı, ne olduğunu da anlayamadım, gitti. Adamın yanına vardım: Ne oldu? Meğer para vermiş ama hiç belli etmeden!”

Öbür taraftaki pazarlığı, pazarlık sünnet diye, pazarlık usuldendir diye yapmış. Diğer tarafa da hayrını yine göstermeden yapıyor. O mübarek insanların hâllerini biz anlayamayız.

Bir arkadaşına:

“—Hadi, çarşıya gidelim.” demiş.

“—Ey Ömer’in oğlu! Ben senin huyunu biliyorum, çarşuyu pazarı sevmezsin; niye gidelim?”

“—İnsanlar kalabalık, selâm verir, sevap kazanırız.” diyor.

Her hareketinde bir sevap var, çarşıya gitmesinde bir sevap kazanma arzusu var. Yine bizim meselemize misal oldu.

Çarşıya gidiyor. Neden?

İnsanlar kalabalık, “Es-selamü aleyküm!” diyecek, sevap kazanacak.

Pazarlık yapıyor, pazarlık yapmak usuldendir diye yapıyor, yoksa ihtiyacı olduğundan değil.

Öbür tarafta hayrı yine veriyor, o para cebinde durmayacak, okadar pazarlık yaptığı mal cebinde durmuyor, yine öbür tarafta hayra veriyor, ama hayra vermek de gizli olacak diye onu da gizleyerek yapıyor.

İşte biz de böyle her işimizi Allah rızası için yapmalıyız. Burada kalbimiz gaflete düşmemeli, atlatmamalı. Kalp bu hususu atlamamalı...

Ameli sırf Allah rızası için yapmaya çok dikkat edelim. Her işimizde kendimizi kontrol edelim. Her işimizin evvelinde kendimizi kontrol edelim.

İkincisi bu devirde bize biraz yabancı husus gibi, bunun mânası; (*Ve'n-nushü li-eimmeti'l-müslimîn*) *Eimme*, imamlar demek. “Müslümanların imamlarına samimiyet...”

Kardeşlerimiz burada *imam* kelimesini, bir de *nush* kelimesini anlamaz. *Nush* ve *nasihat* kelimesini anlamaz.

Nush ve *nasihat*; açık kalpli olmak, samimi olmak, ihlâslı olmak mânasına geliyor. Çünkü başka hadîs-i şeriflerden de biliyoruz ki, insanın Allah'ın kitabına karşı da *nush* hâli var, Allah'ın Rasûlü'ne karşı da *nush* hâli var, Allah'a karşı da *nush* hâli var. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:²

---

² Müslim, *Sahîh*, c.I, s.74, no:55; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.704, no:4944; Neseî, *Sünen*, c.VII, s.156, no:4197; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.102, no:16982; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.435, no:4574; İmam Şâfiî, *Müsned*, c.I, s.233, no:1152; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.52, no:1260; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.79, no:7164; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.323, no:5265; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VIII, s.163, no:16433; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.432, no:7820;

Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.369, no:837; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.392, no:2681; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.44, no:17; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XIV, s.207, no:7495; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XI, s.53, no:2706; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.226, no:3095; Temîm ed-Dârî RA'dan.

الدِّينَ النَّصِيحَةَ . قَالَ وَ: لِمَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَا
لَ : لِلَّهِ، وَلِكِتَابِهِ، وَلِرَسُولِهِ، وَلِئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ،
وَعَامَّتِهِمْ

(م. د. ن. حم. عن تميم الداربي؛ ت. ن. حم. طس. عن أبي هريرة؛ حم. طب. ع. عن ابن عباس؛ ك. ر. عن
ثوبان)

(*Ed-dînu en-nasîhatü*) “Din hâlis kalplilikten, samimiyetten ibarettir.” Başka bir şey değildir.

(*Kâlû: Li-men yâ rasûla'llâh*) “Kime karşı yâ Rasûlüllah?” diye soruyorlar.

Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.324, no:1926; Neseî, *Sünen*, c.VII, s.157, no:4199; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.297, no:7941; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.122, no:3769; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.433, no:7822; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.242; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.II, s.107, no:1271; İbn-i Hibbân, *Tabakâtü'l-Muhaddisîn*, c.III, s.383; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.I, s.346; Dâra Kutnî, *İlel*, c.X, s.115, no:1905; Ebû Hüreyre RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.351, no:3281; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.108, no:11198; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IV, s.259, no:2372; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.74, no:92; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Dârimî, *Sünen*, c.II, s.402, no:2754; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.45, no:19; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.II, s.67, no:1161; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.412, no:531; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.133, no:2923; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IX, s.307; Sevbân RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.263, no:290, 293; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.740, no:7197, 7201, 8774, 8776; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.263, no:699 ve c.II, s.305, no:1324; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XXXIX, s.230, no.42406; ;RE. 97/11.

Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:

(*Li'llâhi*) “Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne karşı has, hâlis, samimî olacak. (*Ve li-kitâbihî*) Kur’an-ı Kerim’e karşı has, hâlis, samimî olacak. (*Ve li-rasûlihî*) Rasûlüllah’a karşı has, hâlis samimi olacak. (*Ve li-eimmeti’l-müslimîn*) Ümmet-i Muhammed’in idarecilerine, cemaatlerin başındaki başkanlara karşı, tâbî olunan imamlara karşı samimî olacak. (*Ve li-âmmetihim*) Bütün müslümanlara karşı samimî duygular besleyecek.”

Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne has hâlis kulluk etmek nasıl olur? Açık kalple, temiz kalple... Allah-u Teâlâ Hazretleri bizim kalbimizi biliyor. Hiçbir şeyi gizlememiz mümkün değil. Her şeyi hâlis muhlis bir niyetle yapmamız lâzım!

Kitabullah’a karşı samimiyet nasıl olur? Okursun, okuduğuna tâbî olursun. Kur’an-ı Kerim okuyorsun, ne diyorsa emirlerini tutarsın, yasaklarından kaçarsın. Samimiyet öyle olur.

Rasûlüllah’a karşı samimiyet nasıl olur? Onun sünnet-i seniyyesine sımsıkı sarılmakla... Bildiğini tatbik etmek, bilmediğini de, “Öğrendiğim zaman tatbik edeceğim yâ Rasûlüllah!” diye o sevgiyi içinde beslemekle, onun izinden ayrılmamağa çalışmakla... Oturduğu yerde oturmak, kalktığı yerde kalkmak; yap dediğini yapmak, yapma dediğini yapmamak suretiyle...

Oradan anlıyoruz ki, nasihat bizim anladığımız gibi öğüt mânasına değil; açık kalplilik, samimiyet, içtenlik demek. Bir art hesabı olmadan, tam dostane, yakın davranış demek.

İmamın mânası nedir? “Önder, lider” demek.

Müslümanların kendi imamlarının, kendi liderlerinin emrine bağılılıkları tam olacak. Ona da açık kalpli olacaklar, art niyetli olmayacaklar, emrinden geri kalmayacaklar, baş üstüne diyecekler. Eğer tutmazlarsa, büyük günaha girerler, amelleri çok zarara uğrar. Mutlaka o itaatin en güzel tarzda yapılması lazım.

“—Harp ilan edildi, cihad ilan edildi...”

Tamam.

“—Sulh ilan edildi. “

Tamam.

“—Sen şuraya gideceksin. “

Tamam.

“—Sen komutansın, ordunun başındasın. “

Tamam.

“—Sen aşağı in, bu komutan olacak...”

Tamam... Bu tarzda, sözüne hiç karşı gelmeyecek ki, itaat mekanizması bozulmasın!

Peygamber Efendimiz’in zamanında herkes tarafından anlaşılacak bir açıklık vardı. Peygamber Efendimiz’in vefatından sonra Hulefâ-yi Râşidîn başa geçti. Onlar da Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz’e itaat ettiler. Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz, etmeyenlerle uğraştı. Bazıları dediler ki:

“—Ey Ebû Bekir! Biz namaz kılalım, oruç turalım ama zekât vermeyelim.”

Dedi ki:

“—Rasûlüllah zamanında ne kadar zekât veriyorsanız, onları vermeye aynen devam edersiniz. Vermediğinizi anladığım takdirde, sizinle harp ederim!” dedi.

Bir farzı inkâr etmek olmaz. Allah’ın bazı farzlarını yapıp bazı farzlarını yapmamak olmayacağı için öyle yaptı.

Ondan sonra öteki halifeler geldi, bazı kimseler isyan ettiler. Hz. Ali Efendimiz’e karşı geldiler, ayrıldılar, müslümanların birliğini parçaladılar. Kerbela faciası oldu, daha başka üzücü şeyler oldu. “Kılıç zoruyla bize itaat edeceksiniz!” diye zorladılar.

Tabii o zaman ne olacak?

O zaman bu meseleyi iyice düşünmek lazım. İnsanın itaati Allah’adır. Rasûlüllah’a itaati Allah’ın elçisi olduğundan, rasûlü olduğundan, Allah’tan dolaydır. Hulefâ-yi Râşidîn’e itaat da, onların Peygamber Efendimiz’in makamına kâim oldukların- dandır, halife olmalarından dolaydır.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:³

---

³ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.66, no:20672; Taberânî, *Mu’cemü’l- Kebîr*, c.XVIII, s.170, no:381; Heysemî, *Müsnedü’l- Hâris*, c.II, s.632, no:602; Kudâî, *Müsnedü’ş-Şihâb*, c.II, s.55, no:873; İbn-i Esir, *Üsdü’l-Gâbe*, c.I, s.275; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.III, s.145; İmran ibn-i Husayn RA’dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.409, no:3889; Bezzâr, *Müsned*, c.V, s.356, no:1988; Abdü’r-Rezzak, *Musanef*, c.II, s.383, no:3788; Dâra Kutnî, *İlel*, c.V, s.155, no:786; İbn-i Abdi’l-Ber, *et-Temhîd*, c.VIII, s.58; Abdullah ibn-i Mes’ud RA’dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.131, no:1095; Hâkim, *Müstedrek*, c.III, s.132, no:4622; Hz. Ali RA’dan.

لَا طَاعَةَ لِمَخْلُوقٍ فِي مَعْصِيَةِ الْخَالِقِ

(حم. طب. ك. وابن خزيمة، وابن جرير عن عمران؛ والحكم بن عمرو، وأبو نعيم، خط. عن أنس؛

طب. عن النواس)

RE. 481/9 (*Lâ tâate li-mahlûkin fî ma'siyeti'l-hâlik*) “Allah’a isyan yolunda mahlûka itaat olmaz.”

Körü körüne bağlılık yoktur, esasında Allah’a bağlılık vardır. O bağlılığın o mânada devam etmesi lazım!

Nitekim Hz. Ömer RA halife olduğu zaman:

“—Ey Ömer! Eğer hata edersen, seni kılıcımızla doğrulturuz!” dediler.

Allah’ın yolundan çıksa yanlış şey yapsa öyle yapacaklarını söylediler.

Demek ki, Allah’a isyanda kula itaat yoktur, itaat Allah’adır. Aslında bu şahıslara da itaat, Allah’ın elçisi olduğundan, elçisinin vazifelisi olduğundan, dinimizin emrine göre yapmak gerektiğinden oluyor. İşte bu mantık ve muhakeme içinde olacak, yoksa kâfire itaat meselesi değildir. Orasını müslümanın iyice kavraması lâzım!

Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.IV, s.181, no:3917; Hz. Hüseyin RA’dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.545, no:33717; Hasan-ı Basrî Rh.A’ten. Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.II, s.369, no:3647; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

İbn-i Abdi’l-Ber, *el-İstîâb*, c.I, s.269; Abdullah ibn-i Huzâfe RA’dan.

Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.X, s.22; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı İsfahan*, c.II, s.109, no:443; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XVI, s.322; Temîm-i Dârî RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VI, s.105, no:14875; *Keşfü’l-Hafâ*, c.II, s.2077, no:3076; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XVI, s.427, no:17172.

Müslümanın kalbi üç noktada hiç gafil olmayacak, çok dikkat edecekti. Üçüncüsü de, “Cemaate bağlılık.”

Müslümanlar, müslümanların cemaatine bağlı olacak, kopmayacak.

“—Yahu nerelerdesin, altı senedir seni görmüyorum...”

Meselâ, kenara çekilmiş, hiç uğramıyor. Olmadı. Küsüyor, darılıyor, arada bir şey oluyor. Şeytan bir aldatıyor, insanı ana cemaatten kopartıyor.

Lüzum, yapışmak demek. *Lezime-yelzemü*, mülâzim olmak, yapışmak.

(*Ve lüzûmü cemâatihim*) “Müslümanların cemaatine yapışacak, lehimli gibi olacak.” Müslüman, müslümanların topluluğundan kopmayacak, ona müdavim olacak.

Peygamber Efendimiz başka hadîs-i şerifinde buyurdu ki:⁴

مَنْ شَذَّ، شَذَّ فِي النَّارِ

(ك. والحكيم، وابن جرير عن ابن عمر؛ ك. عن ابن عباس)

RE: 484/3 (*Men şezze, şezze fi'n-nâr*) “Kim toplumdaki, ana topluluktan ayrılırsa, cehenneme doğru ayrılır.” Saparsa, başına o felaket gelir.

---

⁴ Tirmizî, Sünen, c.VIII, s.71, no:2039; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.199, no:391; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.258, no:8116; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.206, no:1030; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.333, no:1074; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XVII, s.43, no:17515.

O halde bu hadîs-i şeriften anlıyoruz ki hadis öğrenmek, dinlemek ve nakletmek çok sevaptır, Efendimiz'in duasını kazanmaktır. Çünkü bazen nakleden insan, daha akıllı bir kimseye nakleder de o da faydalanır. Hayra delalet etmenin sevabı vardır.

Ondan sonra şunu öğreniyoruz ki üç şeyde müslümanın kalbi atlamaz, şu üç şeye çok dikkat eder:

1. Amelini Allah rızası için yapar. Niyetine başka bir şeykarıştırmaz, niyeti bozuk olmaz. Safî bir niyet ile, hâlisâne bir niyet ile yapar.
2. Müslümanların önderlerine samimiyetle, açık kalpli bir tarzda bağlanır.

Emrin baş üstüne! Onun yaşı ondan daha küçük olabilir, hattafaziletçe belki daha aşağı da olabilir ama müslümanların önderi olmuşsa artık insan; “Ben ondan daha faziletliyim, ben kendi bildiğimi okurum...” diyemez. İtaat ederek, bağlanarak, birlik beraberlik içinde hareket ederler.

3. İnsan cemaatten kopmayacak, cemaate sımsıkı bağlanacak. Eğer cemaatten koparsa, müslümanların önderlerinden ayrılırsa; (*Ve inne da'vetehüm tehütü min verâihim*) “O zaman onların duaları arkasından onları kuşatır.”

Bir yere kaçamaz, o dua gelir, onu bulur ve dünyası âhireti mahvolur, demek. Allahu alem. Burada tehdit var: Ayrılık çekenin, ayrı yola gidenin dünyası, âhireti mahvolur demek.

Bu devirde müslümanların birliği beraberliği kalmadı, o tarafa da biraz açiverelim:

Birliği beraberliği kalmadı, herkes bir tarafa gidiyor. Suriye birtarafa gidiyor, Irak bir tarafa, Mısır bir tarafa gidiyor... Eskiden bize bağlıyken hepsi bir tarafa gittiler. Suudi Arabistan ayrı havada, İran ayrı havada...

Ne olacak?

Ben o zaman acizane diyorum ki: Üç kişi yola gitse, bir tanesini imam seçecekti ya, tam böyle bir şey olmayınca ne yapalım? Artık olabilen toplumlar birlik beraberlik içinde olur. Allah'ın emrini en iyi bilen insana itaat ederler, Allah'ın emirlerini ondan öğrenirler, ona karşı gelmekten sakınırlar, tavsiyelerini tutarlar.

Ona göre birlik beraberlik içinde dünya ve âhiretleri mâmur olur. Allah'ın rızasını kazanmaları mümkün olur.

Ne yapalım? Temenni ederdik Peygamber Efendimiz'in zamanında yaşasaydık, yine temenni ederdik Hulefâ-yi Râşidîn'in zamanında yaşasaydık; ama olmadı. Bu devirde ne yapalım, bir şeyin tamamı elde olmazsa, insan hiç olmazsa birazcık yine bir çaresini bulur, az çok derleyip toparlayıp onu telafi etmeye çalışır.

c. Müslümanları Sevmek ve Yardımlaşmak

Hz. Ömer RA'dan rivayet edilmiş bir hadîs-i şeriftir. Hakîm-i Tirmizî rivayet etmiş, daha başka rivayetleri de var. Peygamber SAS Efendimiz buyurdu ki:⁵

---

⁵ Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usûl*, c.II, s.139; Amr ibn-i Şuayb babasından, o da dedesinden.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.287, no:6847; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

نَظَرَ الرَّجُلِ إِلَى أَخِيهِ الْمُسْلِمِ، حَبًّا لَهُ وَشَوْقًا إِلَيْهِ، خَيْرٌ لَهُ مِنْ إِعْتِكَافٍ فِي مَسْجِدِي هَذَا

(ابن لال عن نافع عن ابن عمر)

RE. 452/5 (*Nazaru'r-racüli ilâ ahîhi'l-müslimi, hubben lehû ve şevkan ileyhi, hayrun lehû min i'tikâfi senetin fî mescidi hâzâ*) (*Nazaru'r-racüli ilâ ahîhi'l-müslimi*) “Adamın müslüman kardeşine nazar etmesi, bakması...” Nasıl bakması, ne sebeple bakması? (*Hubben lehû*) “Onu severek bakması...”

“Adamın müslüman kardeşine muhabbet duyarak nazar etmesi, yüzüne bakması, (ve şevkan ileyhi) ona şevk duyarak, arzu, muhabbet duyarak candan bir sevgi ile ona bakması, (*hayrun lehû min i'tikâfi senetin fî mescidi hâzâ*) şu benim mescidimde bir sene ibadet için itikâfa girmekten daha hayırlıdır!” buyurdu.

“Şu benim mescidim” dediği Medine-i Münevvere'deki Mescid-i Nebevî'dir. O Mescid-i Nebevî'nin hükmünü de biliyorsunuz: O mescidde kılınan namaz, başka yerlerde kılınan namazdan bin kat daha üstündür! Yalnız Kâbe-i Müşerrefe'nin olduğu yerde kılınan namaz oradan üstün oluyor. Orası yüz bin kat oluyor. Peygamber Efendimiz'in mescidinde kılınan, yapılan ibadetler bin misli oluyor. Biz burada camide bir sene i'tikâfa girsek, bir de Mescid-i

---

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.18, no:24682; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1858, no:2860; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XXII, s.245. no:24774, 24775.

Nebevî'de girsek; Mescid-i Nebevî'deki bir senelik ibadet, buranın bin senesi gibi olacak, o kadar kıymetli olacak!

Peygamber Efendimiz neye bağıladı:

“—Müslümanın, müslüman kardeşine sevgi duyarak, şevk duyarak, yüzüne muhabbetle bakması, şu benim mescidimde bir sene ibadetten daha hayırlıdır!”

İşte buradan ve buna benzer hadîs-i şeriflerden çok kuvvetle, tereddütsüz olarak anlayacağız: Müslümanın müslümanı sevmesi, muhabbet etmesi, kardeşliğini sağlam tutması lazım!

İşte biz bunu henüz zihnimize yerleştirmedik. İnsan bazı şeyleri duyar da içine yerleştirmeyen, onun hayat prensibi haline gelememiştir. Onu tam hazmedememiştir, biz bunu hazmetmeliyiz. İçimizde birbirimize karşı kinler, kırgınlıklar, dar-gınlıklar, küskünlükler, hasetler, adını bildiğimiz bilmediğimiz bin bir çeşit kötü duygular kaynaş-ıyor. Bir sürü kalabalığız ama kıymeti yok!

d. Ahir Zamanda Müslümanların Saldırıya Uğraması

Peygamber Efendimiz bir hadîs-i şerifinde buyurdu ki:⁶

⁶ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.514, no:4297; Ahmed ibn-i Hanbel *Müsned*, c.V, s.278, no:22450; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.336; Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.I, s.334, no:600; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.133, no:992; İbn-i Ebî Şeybe, *Musanef*, c.XV, s.53, no:38402; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.527, no:8977; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.182; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XIII, s.46, no:2811; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XXIII, s.330; Sevban RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.132, no:30916; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XXIV, s.281, no:27158.

ى وشك أُل مَم أَنْ تَدَاعَى عَلَيْكَ مُ، كَمَا تَدَاعَى
 الْكَلَّةَ إِلَى قَصْعَتِهَا، قَالَ قَائِلٌ: وَمِنْ قِلَّةِ نَحْنِ
 يَوْمَئِذٍ؟ قَالَ: بَلْ أَنْتَ مُ يَوْمَئِذٍ كَثِيرٌ، وَلَكِنَّكَ مُ غِ
 ثَاءٌ كَغِ ثَاءِ السَّيْلِ، وَلَا يَنْزَعَنَّ اللَّحْمُ مِنْ صَدْرِ
 عَدُوِّكَ مِنَ الْمَهَابَةِ مِنْكَ مُ، وَلَيَقْذِفَنَّ اللَّحْمُ فِي قَلْبِ
 وَبِكَ مِنَ الْوَهْنِ، فَقَالَ قَائِلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا
 الْوَهْنُ؟ قَالَ: حُبُّ الدُّنْيَا، وَكَرَاهِيَةُ الْمَوْتِ

(د. عن ثوبان)

(Yûşikü'l-ümemü en tedâa aleyküm)
 “Ahir zamanda, başka ümmetler üzerinize
 üşüşecekler; (kemâ tedâa'l-ekeletü ilâ
 kas'atihâ) yemek yiyenlerin tabaktaki yemeğe
 üşüşükleri gibi, sizin üzerinize çullanacaklar.”

(Kâle kâilün) Bunun üzerine, sahabe-i kirâm
 Peygamber Efendimiz'e soruyorlar, diyorlar ki:

(Ve min kılletin nahnü yevmeizin) “Yâ
 Rasûlallah, o zaman bizim adedimiz az mı
 olacak?..” Adedimiz az olduğundan mı bizim
 üstümüze çullanabilecekler?”

(Bel entüm yevmeizin kesîrun) “Hayır, bilakis o
 zaman çok olacaksınız; (ve lâkinneküm gusâün
 kegusâi's-seyli) fakat selin üzerindeki çör
 çöp gibi dağınık ve değersiz olacaksınız. (Ve
 leyenzianna'llâhü min sudûri adüvvikümü'l-

mehàbete minküm) Allah düşmanınızın kalbinden sizin korkunuzu çekip alacak, (ve *leyakzifenne'llàhu fî kulûbikümü'l-vehn*) ve sizin kalbinize *vehn* bırakacak.”

(*Fekàle kàilün*) Orada bulunanlardan birisi dedi ki: (*Yâ rasûla'llàh, veme'l-vehnü*) “*Vehn* nedir ey Allah’ın Rasülü?”

(*Kàle*) Buyurdular ki: (*Hubbü'd-dünyâ, ve kerâhiyetü'l-mevt*) “Birincisi dünyayı sevmek, ikincisi ölümden korkmak.”

Şu kadar sahabe evsafında has müslüman olsa dünyayı fethederdi! Ama dünya üzerinde bir milyar müslüman var, diyoruz; bir şey olmuyor. Her yerde mazlum, her yerde mağdur...

Biz şimdi şu Bulgaristan’a yürüsek tepeleyemez miyiz?

Tepeleriz ama Varşova Paktı var, Rusya var vs. Hepsiyle savaşı göze alamıyoruz.

Yunanistan’ı tepeleyemez miyiz? Bu bize niye bağıırıp çağırıp duruyor? Bir tane patlattık mı yuvarlanır gider ama neden?

“—Aman hocam! Arkasında Avrupa devletleri var, Yunanistan’ı severler, biraz taraf tutarlar...” filan diyoruz.

Peki, müslümanlara herkes niye çullanıyor? Müslümanların arkası yok mu, öteki müslümanlar bir şey yapmaz mı?

Yapmadığı için herkes çullanıyor. Müslümanı kimse önemsemiyor. “Müslümana ne yaparsan yap hiçbir şey olmaz!” diye herkes gelip hıncını ondan

alıyor. Onun parasını alıyor, onun canını alıyor, onun yuvasını yıkıyor, onun malını yağma ediyor. Demek ki selin üstündeki çöp gibi olmuşlar!

Neden? Esas hastalık bu: Birbirimizi tam sevmiyoruz. Halbuki sevmenin sevabı bu kadar yüksek!

İyice hatırlınızda tutun: Müslüman kardeşinin yüzüne şevkle, muhabbetle bir bakmak, Peygamber Efendimiz'in mescidinde bir sene i'tikâf etmekten daha hayırlıdır! Müslüman müslümanı sevecek.

Başka bir hadis-i şerifte bildiriliyor ki:⁷

سَبْعَةٌ فِي ظِلِّهِ مِثْلُ ظِلِّ الْوَجْدِ، يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ: إِمَامٌ
عَادِلٌ؛ وَشَابٌّ نَشَأَ فِي عِبَادَةِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ؛ وَرَجُلٌ
قَلْبُهُ مَعَهُ عَلَقٌ بِالْمَسَاجِدِ؛ وَرَجُلٌ لَا يَنْتَحِبُ فِي اللَّهِ،
اجْتَمَعَ مَعَهُ عَلَيْهِ وَتَفَرَّقَ عَلَيْهِ؛ وَرَجُلٌ دَعَتْهُ امْرَأَةٌ
ذَاتُ حُسْنٍ وَجَمَالٍ فَقَالَ: إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ؛ وَرَجُلٌ
تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ فَأَخْفَاهَا حَتَّى لَا تَعْلَمَ شِمَالُهَا مَا ت
نُفِقَ يَمِينُهَا؛ وَرَجُلٌ ذَكَرَ اللَّهَ خَالِيًا فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ

(خ.م.ت.ن.حم. عن أبي هريرة)

⁷ Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.234, no:629; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.715, no:1031; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.598, no:2391; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.222, no:5380; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.II, s.952, no:1709; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.439, no:9663; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.185, no:358; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.338, no:4486; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.251, no:6324; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.405, no:549; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VIII, s.16424; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.461, no:5921; Abdullah ibn-i Mübârek, *Müsned*, c.I, s.47, no:80; Ebû Hüreyre RA'dan.

(*Seb'atün yuzillühümü'llàhu fî zıllihî, yevme lâ zılle illâ zıllühû*) “Yedi sınıf insan vardır ki, Allah-u Teâlâ onları, hiçbir gölgenin bulunmadığı kıyamet gününde, Arş'ın gölgesinde gölgelendirecek!” Mahşer halkı sıkıntı çekerken mahşer halkında terler kulakları hizasına gelmişken, siz buraya gelin bakalım, onları nurdan minberlerin üstüne oturtacak, nurdan libaslar giydirecek, yüzleri nur olacak, herkes gıpta edecek. Mahşer halkı onlara bakacaklar, gıpta edecekler.

Çünkü kendilerinin güneş tepelerine yaklaştırılmış, sıcaktan beyinleri kaynıyor. Terlemişler, ayakta durmaya takatleri kalmamış, diz çökmüşler. Hesap ne olacak diye de korkularından ödleri patlıyor. Çünkü hesaplar açılacak, bu dünyada işledikleri kusurlar dökülecek, tartılacak, ölçülecek. Eğer eksik gelirse cehenneme düşecekler. Ne olacağı da belli değil, 50 bin yıl bekleyecekler!

O zaman, o tahtların üstünde kurulan kimselere bir namaz kılımı kadar kısa gelecek. Allah onlara o zamanın sıkıntısını da duyurmayacak.

Kim bunlar:

1. (*İmâmün àdilün*) Adaletli idareci.
2. (*Ve şâbbün neşee fî ibâdeti'llâhi azze ve celle*) Allah'a ibadet ede ede büyümüş olan genç.

3. (*Ve racülün kalbühû muallekun bi'l-mesâcid*) Akli mescide takılı, gönlü mescide bağlı olan, ibadet ehli adam.

4. (*Ve racülâni tehâbbâ fi'llâhi, ictemea ileyhi ve teferraka ileyhi*) Allah için birbirini seven, bu uğurda bir araya gelip, bu sevgi ile ayrılan iki kimse.

5. (*Ve racülün deathü'mraetün zâte hüsnin ve cemâlin, fekâle: Innî ehâfu'llâh*) Mevkî sahibi olan güzel bir kadın tarafından birlikte olmaya çağırıldığı halde, 'Ben Allah'tan korkarım!' cevabı ile karşılık veren kimse.

6. (*Ve racülün tesaddaka bi-sadakatin feehfâhâ hattâ lâ ta'leme şimâlihû mâ tünfikü yemînühû*) Sağ elinin verdiği sadakayı sol eli bilmeyecek şekilde gizli sadaka veren kimse;

7. (*Ve racülün zekera'llâhe hàliyen fefâdat aynâhü.*) Tenha yerde Allah'ı zikrederek gözyaşı döken kimse."

O bekleşmenin, o sıkıntıların hiçbirisini çekmeden, Arş'ın gölgesinde gölgelenecek insanlardan bir gurubu da birbirleriyle Allah için muhabbet edenler. Bizim eski insanların ihvan dediği, kardeş dediği, âhiret kardeşi dediği bundan; o sevaba ermek için...

e. Dünyanın İyi veya Kötü Oluşu

Bu hadîs-i şerif dünyayı, dünya dediğimiz şeyi değerlendiriyor. Peygamber SAS Efendimiz buyurdular ki:⁸

نِعْمَتِ الدَّارِ الدُّنْيَا، لِمَنْ تَزَوَّدَ مِنْهَا لِآخِرَتِهِ، حَتَّى يَرْضَى رَبَّهُ؛ وَبِئْسَتِ الدَّارُ الدُّنْيَا، لِمَنْ صَدَّته عَنْ آخِرَتِهِ، وَقَصَّرَتْ بِهِ عَنْ رِضَا رَبِّهِ، وَإِذَا قَالَ الْعَبْدُ: قَبَّحَ اللّٰهُ الدُّنْيَا؛ قَالَتِ الدُّنْيَا: قَبَّحَ اللّٰهُ أَعْصَانًا لِرَبِّهِ

(ك. وتعقب، وابن لال، والرامهرمزی فی المثال عن طارق بن أشیم)

RE. 452/6 (*Nimeti'd-dârü'd-dünyâ, li-men tezevvede minhâ li- âhiretihi, hattâ yurdiye rabbehû; ve bi'seti'd-dârü li-men saddethü an âhiretihi, ve kasurat bihi an ridâ rabbihî, ve izâ kàle'l-abdü: Kabbaha'llähü'd-dünyâ, kàleti'd-dünyâ: Kabbaha'llàhu a'sânâ li- rabbihî*)

Efendimiz dünyayı methetti:

(*Nimeti'd-dârü'd-dünyâ*) “Şu dünya dediğimiz yer ne güzel bir yurttur, ne güzel bir mekândır.” Kim için? (*Li-men tezevvede minhâ li-âhiretihi hattâ yurdiye rabbehû*) “Rabbini razı edinceye kadar burada âhireti için hazırlanana şu dünya ne güzel bir yurttur.”

⁸ Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.348, no:7870; Târık ibn-i Üşeym RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.III, s.239, no:6341; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXII, s.274, no:24863.

Sebebini söyledi, dünyayı methetti ama körü körüne methetmedi. “Burada âhiretine azık toplayıp, hazırlık yapıp da Rabbini razı eden kimse için dünya ne güzel bir yerdir, ne güzel bir yurttur.” diye övdü.

Neye işaret etti? Buradan âhirete hazırlanmanın esas olduğuna işaret etti.

Devamında bu sefer tersine buyurdu ki:

(Ve bi’seti’d-dârü) “Bu dünya ne kötü bir yurttur, ne fena bir yerdir!” Kimin için? (*Li-men saddethü an âhiretihî*) “Âhiretten yüz çevirtip saptırttığı kimseler için, (*ve kasurat bihî an ridâ rabbi-hî*) ve Rabbinin rızasını kazanmakta onu engellediği zaman dünya ne kötü bir yurttur!”

Demek ki dünyanın iyiliği, kötülüğü izafiymiş; kula göre değişir.

“—Dünya iyidir.” Kimin için?

Âhirete çalışan, Rabbinin rızasını kazanan için!

“—Dünya kötüdür.” Kimin için?

Dünyaya boğulan, âhiretten yüz döndürmeye sebep olanlar için ve Rabbinin rızasını kazanmakta insanı çelmelediği, Rabbinin rızasını kazanmaya mâni olduğu zaman, dünya ne kötü bir yerdir! Tabii burada dünya dediğimiz şey, dünyalık demektir. Mal mülk, para pul, evlat, çoluk çocuk, kavim kabile... insanın övünülecek, beğenilecek hoşuna gidecek her şeyi. Eğer bunlar âhiretini kazanmasına vesile

oluyorsa ne güzel yer, ne güzel mal, ne güzel varlık! Âhiretini kaybetmesine vesile oluyorsa, âhiretten yüz çevirmesine, oyalanmasına sebep oluyorsa, Rabbinin rızasını kazanmakta geri kalmasına sebep oluyorsa, ne fena bir yer!

Adamına göre...

(*Ve izâ kâle'l-abdü: Kabbeha'llâhü'd-dünyâ*)
“Allah dünyayı kahretsin, gibi ona beddua eden, Allah dünyayı kötü eylesin, hor eylesin diye böyle dua eden kimseye, (*kâleti'd-dünyâ*) dünya der ki: (*Kabbeha'llâhu a'sânâ li-rabbihî*) ‘Bizi kullanıp da Rabbine bizi isyanda vasıta edenlerin, Allah yüzünü kara etsin, Allah onları berbat etsin!’ der.

Dünyanın bir kabahati yok. Eline mal mülk geçmiş, hayra harca, hayır hasenât yap; sevap kazan! Hem kazanmıyor, hem de dünyayı zemmediyor, kötülüyor. O zaman dünya da ona beddua eder: “Biz eline geçmişiz de bizim varlığımızı, imkânlarımızı Rabbine isyanda kullanmış!” diye, dünya da onun aleyhinde dua eder.

Muhterem kardeşlerim!

Peygamber Efendimiz'in başka hadîs-i şeriflerini de okudum, kaçacak bir taraf yok! Biraz da üzüldüm. Hani cemaat burada sıkışıyor, arka taraflara da otursunlar, aşağı taraflara da otursunlar, diye biz bu caminin sağını, solunu yapıyoruz. Ama bir taraftan da dünyayı imar ediyoruz, ne olacak diye de içime bir korku geliyor.

Peygamber Efendimiz bu dünyayı hiç övmemiş, hiç sevmemiş, hiç yüzüne bakmamış. Bize de diyor ki:

“—Ben sizin fakirliğinizden daha fazla, dünyalığa sahip olmanızdan korkuyorum.”

Demişler ki:

“—Yâ Rasûlallah! O zaman ihtiyaçlarımızı karşılarız, karnımız doyar da Rabbimiz’e daha çok ibadet ederiz.”

“—Hayır, bu haliniz daha iyidir.” diyor.

İnsanın gönlü, “Biraz da methediversin, şu niyetle olursa iyi olur.” diye kaçacak bir nokta arıyor.

Efendimiz dünyayı methetmemiştir; Allah da sevgisini bizim gönlümüze vermesin, yerleştirmesin, sokturmasın, içimizi fesat etmesin... Kazandığımızı, paramızı pulumuzu, imkânlarımızı Allah’ın rızasına ermek, ahiretin nimetlerini kazanmak için sarf etmeye bizi muvaffak eylesin...

Her zaman söylediğim bir hadis-i şerifi daha nakledeyim.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:

“—Sizden kim vardır ki, kendi malından daha çok başkasının malını sevmesin?” Yani, “Siz başkasının malını kendi malınızdan daha çok seversiniz.” demek istiyor.

Diyorlar ki:

“—Bu ne biçim söz yâ Rasûlallah; herkes kendi malını daha çok sever, başkasının malını niye sevsin?”

“—Hayır, siz para topluyorsunuz topluyorsunuz, yığıyorsunuz yığıyorsunuz; mirasçıya kalıyor. Demek ki topladığınız, mirasçının malı! Halbuki infak etseniz, harcasınız, hayır hasenât yapsanız, cihada sarf etseniz kendi malınız olacak!”

Demek ki harcamadığınız mal, başkasının malı olmuş oluyor. Başkasının malını seviyorsunuz; asıl harcasanız kendinizin olacak, ahirete geçecek, harcamamak sureti ile onu sevmiyorsunuz!

Ekseriyetimizin huyu budur:

“—Aman hocam! Şu çocuklar yetişecek de bilmem ne de bir şöyle olsun da bir böyle olsun da...”

Hacca gitmez, ibadet yapmaz, hayır yapmaz... hep başkası için çalışır. Halbuki Peygamber Efendimiz;”Allah herkese rızkını veriyor!” demek istiyor.

Hayır yaptığımız bizimdir, sarf etmediğimiz mirasçılarımızdır! Nasıl biz çalıştık kazandıysak, onlar da kazanır, Allah onlara da verir. Hem Peygamber Efendimiz;

“—Vallahi sadaka verilince mal azalmaz!” diye yemin etmedi mi? Etti! O halde azalmaz.

O halde hayrımızı hasenâtımızı çokça yapacağız, korkmayacağız. Cimri olmayacağız, çekinmeyeceğiz, elimiz sıkı olmayacak,

Allah yolunda da sarf edeceğiz. Allah çoluk çocuğumuza da yine verir. ll bir tarzda, mutlaka hayr u hasenâtı çokça yapmamız lazım.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bize işlerin i yüzünü, hakikatini göstersin... Eğriyi doğru sanıp da, ömür boyu onun peşinde koşup da, ondan sonra da pişman ettirmesin... Hakkı hak olarak görüp ona tâbi olmayı, batılı bâtil olarak görüp ondan korunmayı, uzak olmayı nasip eylesin... Dünyada sevdiği, razı olduğu kul olarak yaşamayı, huzuruna da sevdiği razı olduğu kul olarak varmayı müyesser eylesin...

Bi-hürmeti esrâr-ı sreti'l-fâtiha!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŐAN

26. 02. 1986 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

